

Russland og krigen i Ukraina 2014-2022

Eilert Sundt
Elevdagen 24.11.2022

Morten Jeppesen, ISL

Soviet Union Administrative Divisions, 1989

The United States Government has not recognized the incorporation of Estonia, Latvia, and Lithuania into the Soviet Union. Other boundary representation is not necessarily authoritative.

GENERAL EDITOR

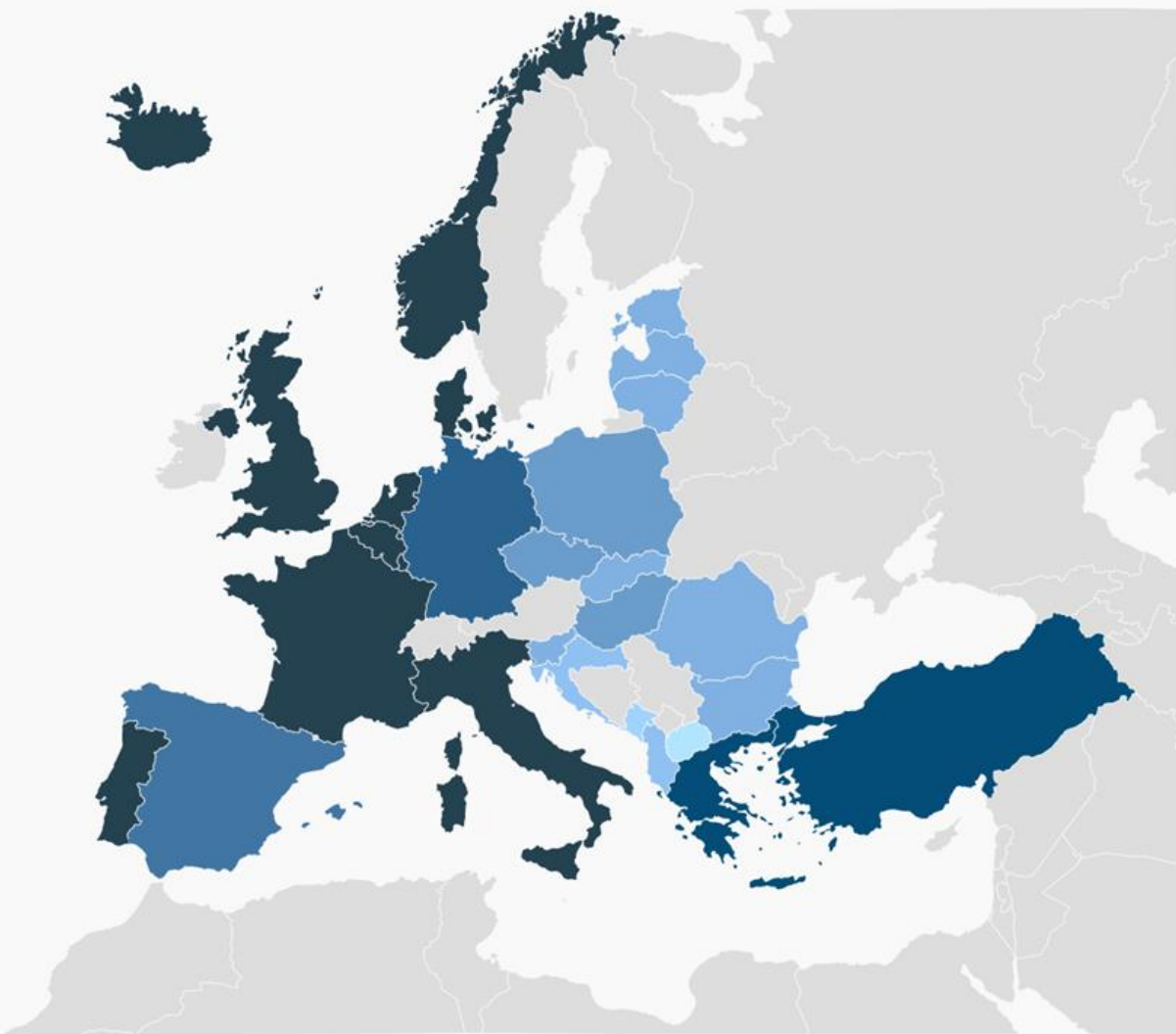

Europa under den kalde krigen:

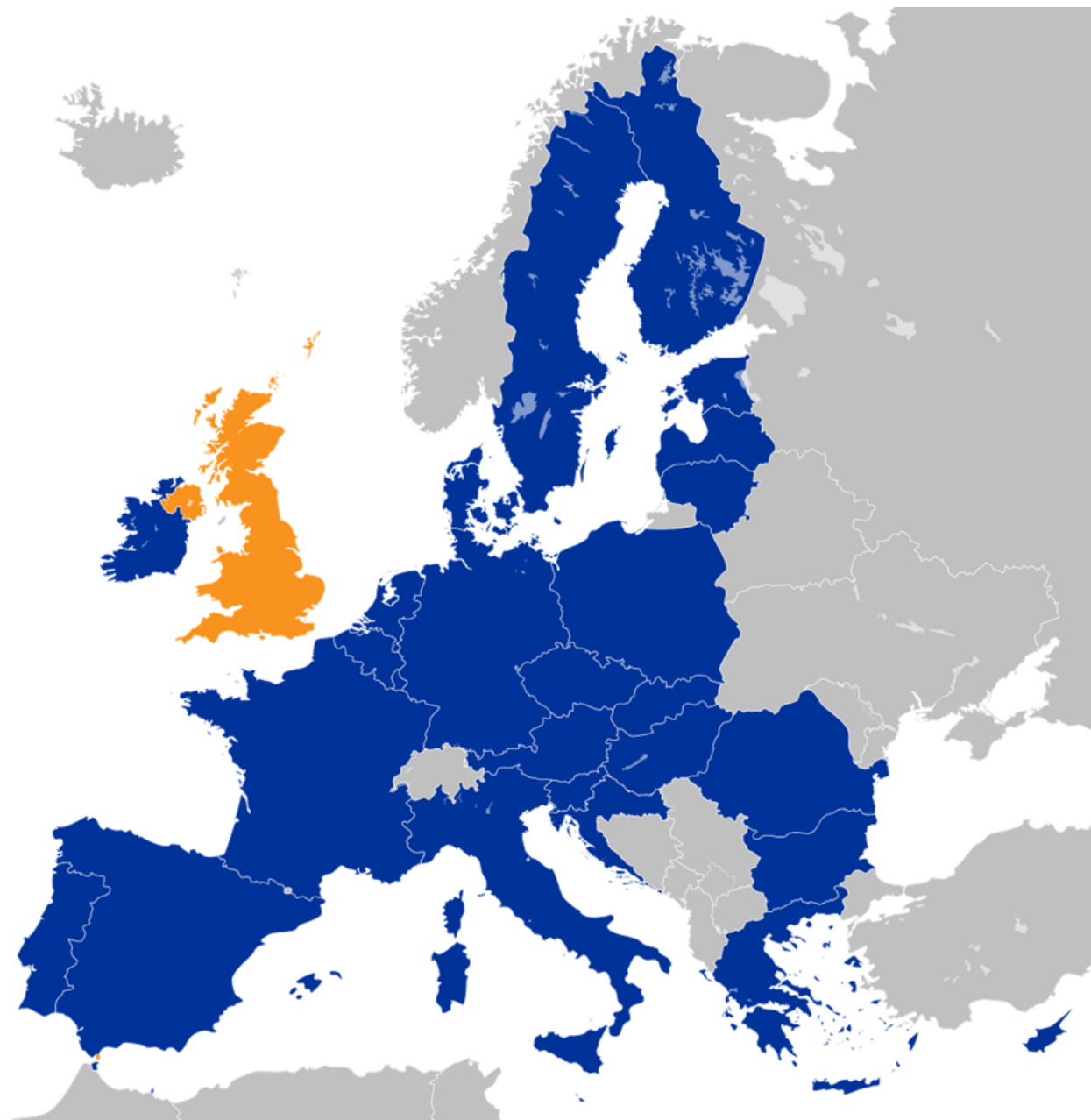
Medlemskap - NATO og EU

■ 1949 ■ 1952 ■ 1955 ■ 1982 ■ 1999 ■ 2004 ■ 2009 ■ 2017 ■ 2020

USA og Canada er medlemmer fra 1949

Map: The Times and The Sunday Times

Forutsetninger for krig

Trekk ved Putins verdensbilde

- Sovjetunionens sammenbrudd
- Russland som (historisk) stormakt
- Mål: en ***multipolar*** verdensorden
- USA og Nato som tiltakende trusler
– Russland «omringet» av fiender
- Forestillingen om et historisk og kulturelt fellesskap med Ukraina

Interne forutsetninger for krig

Maktkonsentrasjon hos Putin
(Langvarig) sterk økonomisk vekst
Sterkt begrenset ytringsfrihet
Ingen demokratisk kontroll
Ingen politisk opposisjon
En nasjonal-konservativ ideologi

→ Internasjonal **selvhevdelse** (bl.a. i Georgia (2008); Syria (2015); Krim (2014); UNSC)

Hva er Ukrainas plass i dette bildet?

Et riss av den lange historien

Kyiv-riket/Kyiv-Rus -> Moskva-fyrstedømmet

Tsar-riket vokser -> *imperiet* Russland

Den russiske revolusjon (1917) -> **Sovjetunionen (1922) -> 1991**

Forestillingen om et øst-slavisk fellesskap/ «broderfolk»

- ▶ Språk, religion, kultur, historie, ...
- ▶ **Men:** for Ukraina også en historie om russisk undertrykkelse, imperialisme, kulturell og språklig utvisking, Holodomor, ...

Post-Kald krig: Hva nå, Ukraina?

- ▶ «Muddling through»(?) (Lindblom)
- ▶ Demokratisk utvikling
- ▶ Oransjerevolusjonen (2004)
- ▶ En styrket nasjonal identitet

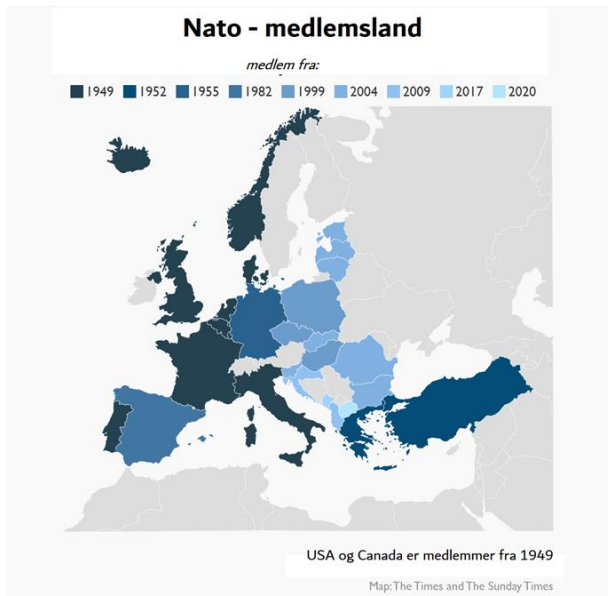
Krim-halvøya i forholdet Russland-Ukraina

Kort historisk bakteppe:

- ▶ 1700-tallet: Krim-halvøya blir en del av det russiske imperiet
- ▶ 1922: Sovjetunionen opprettes. Russland og Ukraina = to (av flere) sosialistrepublikker innenfor Sovjetunionen
- ▶ 1954: Krim-halvøya overføres administrativt fra den *russiske* til den *ukrainske* sovjetiske sosialistrepublikken
- ▶ 1991: Sovjetunionen går i oppløsning. Ukraina erklærer seg selvstendig; Russland og Ukraina blir to selvstendige stater. Krim-halvøya anerkjennes som en integrert del av det selvstendige Ukraina
- ▶ 2014: Russland annekterer Krim-halvøya og gjennomfører en omstridt (ulovlig) folkeavstemning om halvøyas tilhørighet. Separatistopprør i Øst-Ukraina.

Ukraina – vest eller øst?

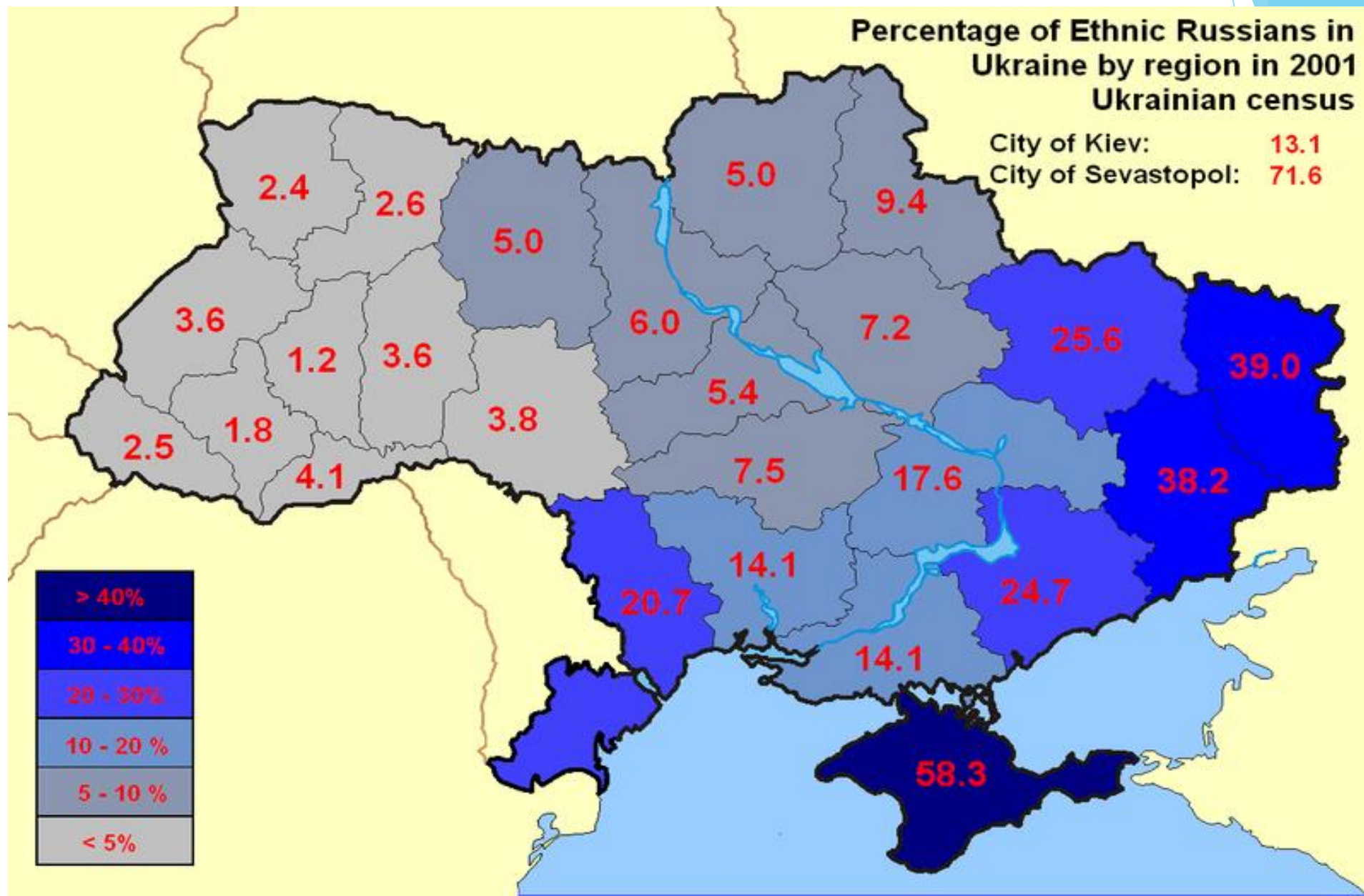

**Russians in
ion in 2001
ian census**

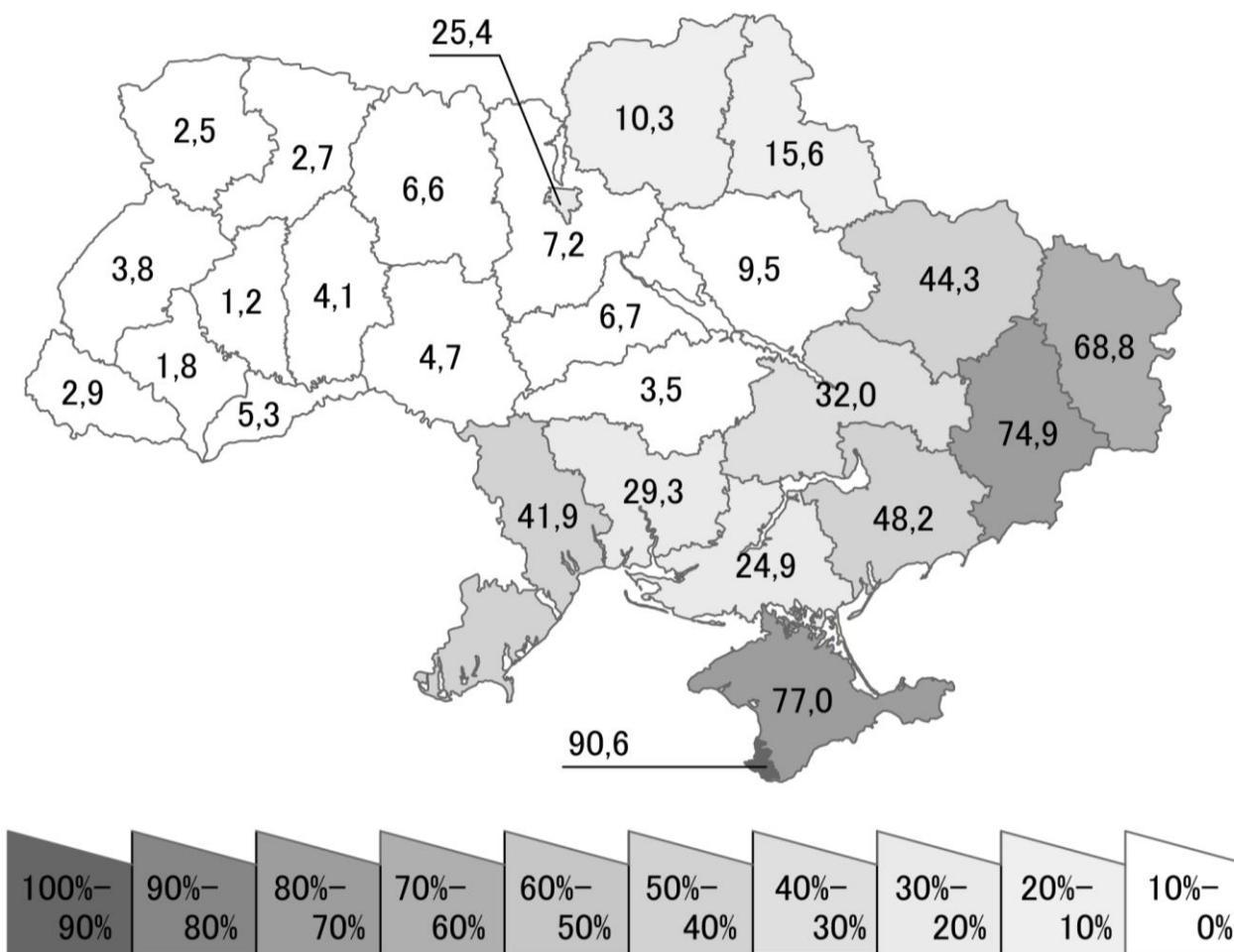
13.1

pol: 71.6

Voivodeship	Percentage of Russians
Lublin	39.0
Poznań	3.2
Other	13.1

Ukraina: et bakteppe (II)

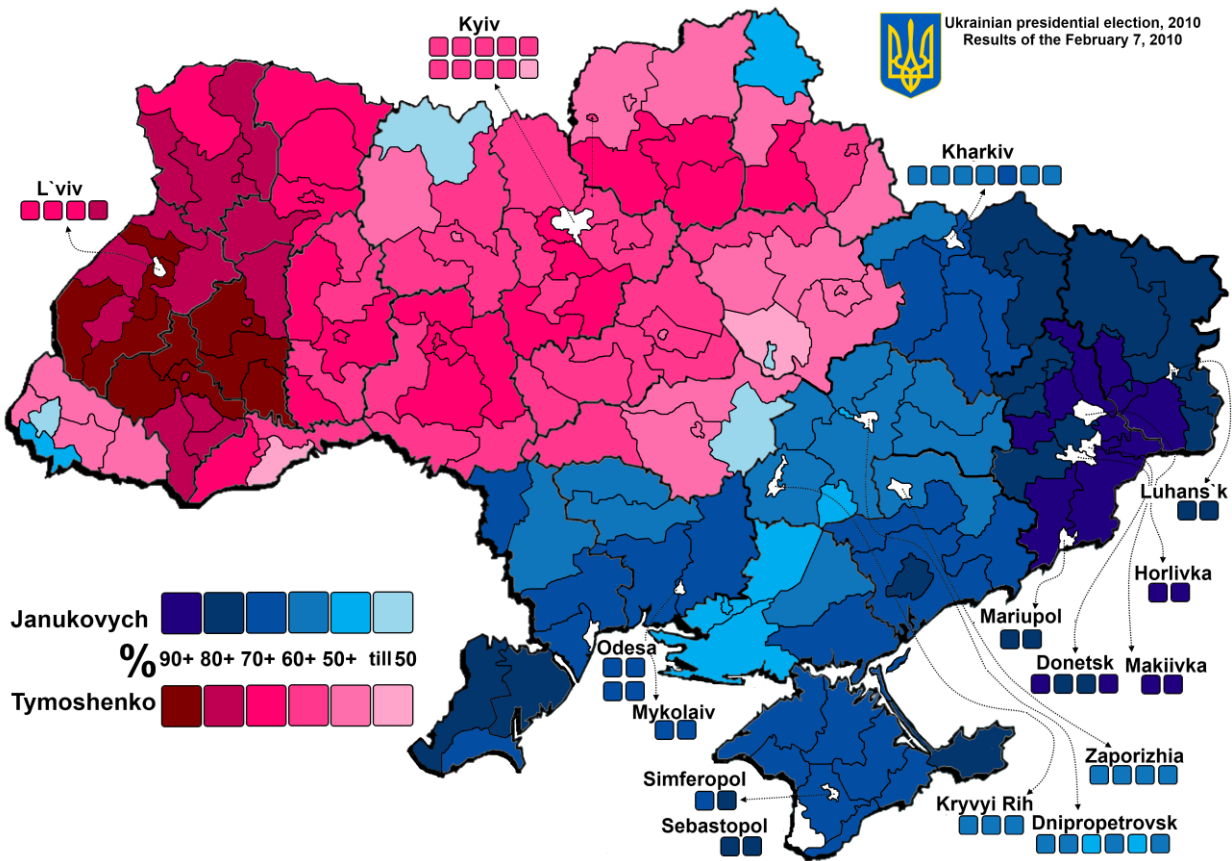

Ukraina: resultat presidentvalget 2010

<https://www.electoralgeography.com/new/en/countries/u/ukraine/ukraine-presidential-election-2010.html>

	Yanukovich	Tymoshenko	Against al
Total	48.95%	45.47%	4.36%
Crimea	78.24%	17.31%	3.23%
Vinnitsia region	24.26%	71.10%	3.32%
Volyn region	14.01%	81.85%	3.11%
Dnipropetrovsk region	62.70%	29.13%	6.75%
Donetsk region	90.44%	6.45%	2.26%
Zhytomyr region	36.70%	57.50%	4.53%
Zakarpats'ka region	41.55%	51.66%	4.46%
Zaporizhzhia region	71.50%	22.22%	5.07%
Ivano-Frankivsk region	7.02%	88.89%	2.84%
Kyiv region	23.61%	69.71%	5.10%
Kirovohrad region	39.61%	54.66%	4.46%
Luhansk region	88.96%	7.72%	2.34%
Lviv region	8.60%	86.20%	4.16%
Mykolaiv region	71.53%	22.95%	4.30%
Odesa region	74.14%	19.52%	4.61%
Poltava region	38.99%	54.20%	5.75%
Rivne region	18.91%	76.24%	3.65%
Sumy region	30.40%	62.89%	5.33%
Ternopil region	7.92%	88.39%	2.83%
Kharkiv region	71.35%	22.43%	5.12%
Kherson region	59.98%	33.73%	5.04%
Khmelnys region	24.94%	69.74%	3.84%
Cherkasy region	28.84%	65.37%	4.48%
Chernivtsi region	27.64%	66.47%	4.11%
Chernihiv region	30.95%	63.63%	4.22%
Kyiv	25.72%	65.34%	8.05%
Sevastopol	84.35%	10.38%	4.35%

Julia Tymosjenko vs.
Viktor Janukovitsj

Konflikten starter: 2013-2014

- ▶ Ukrainas valg: mot øst (Russland) eller vest (EU)?
- ▶ Maidan-revolusjonen -> presidenten avsettes

Februar-mars 2014

- 1) Krim annekteres («små grønne menn»...)
- 2) Konflikten i det østlige Ukraina starter

- 2014: Folkeavstemning - Krim og Sevastopol innlemmes i den russiske føderasjon
- Krig og senere «lavintensitetskonflikt» i det østlige Ukraina (-> Lugansk og Donetsk)

Merk: *Kharkiv*-regionen kom tidlig under kontroll av ukrainske myndigheter

Internasjonale reaksjoner (2014 →)

- ▶ Bred internasjonal fordømmelse: «annektering og alvorlig brudd på folkeretten»!
- ▶ Økonomiske sanksjoner
- ▶ Russland suspendert fra G8 (-> G7)

Endret den sikkerhetspolitiske situasjonen i Europa radikalt

- ▶ Synet på Russland og Putins ambisjoner
- ▶ Endrede sikkerhetspolitiske vurderinger i USA og en rekke europeiske land
- ▶ Militær opprustning og nye forsvarspolitiske prioriteringer

En «ny kald krig»?

Situasjonen før invasjonen 24. februar 2022

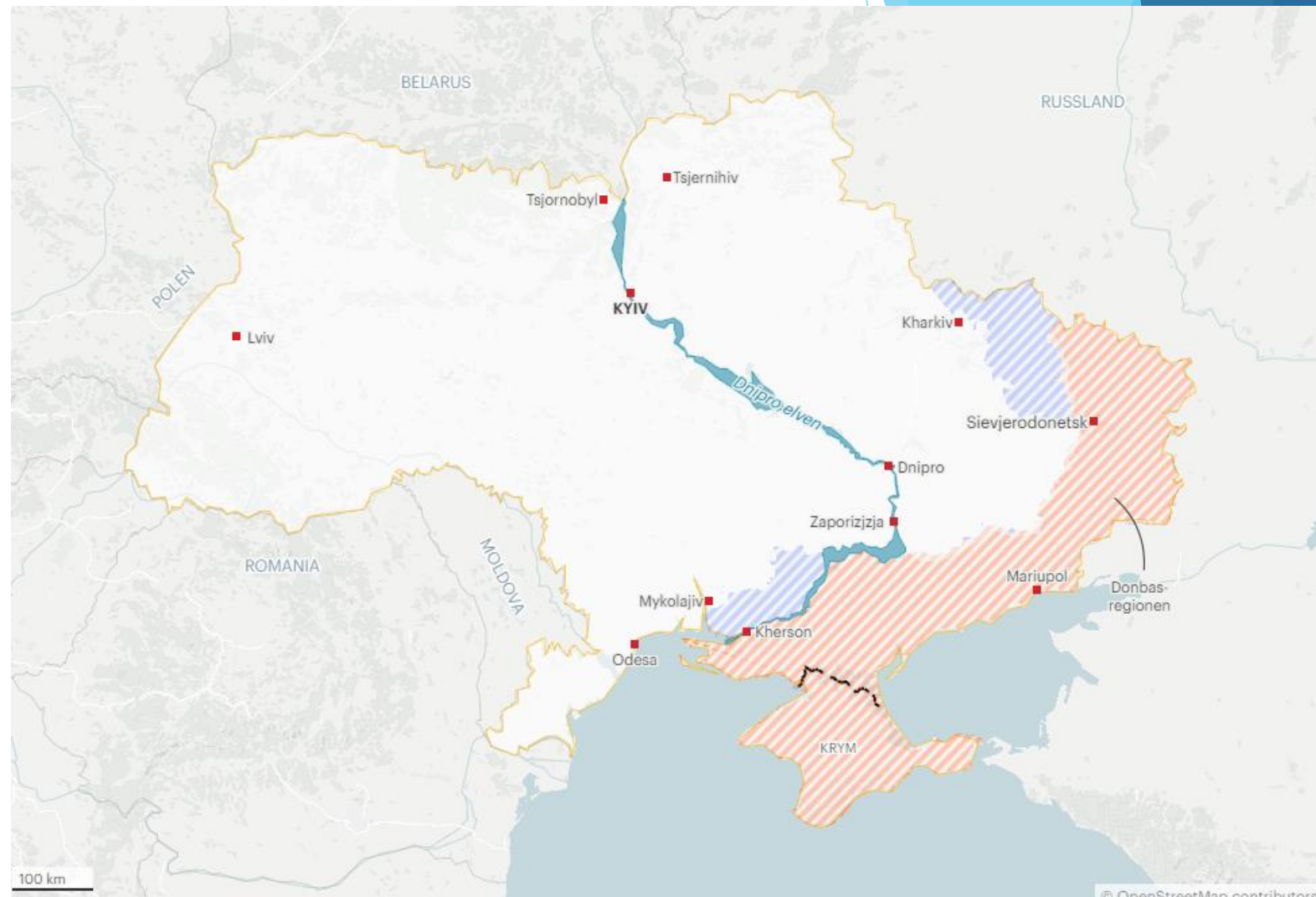
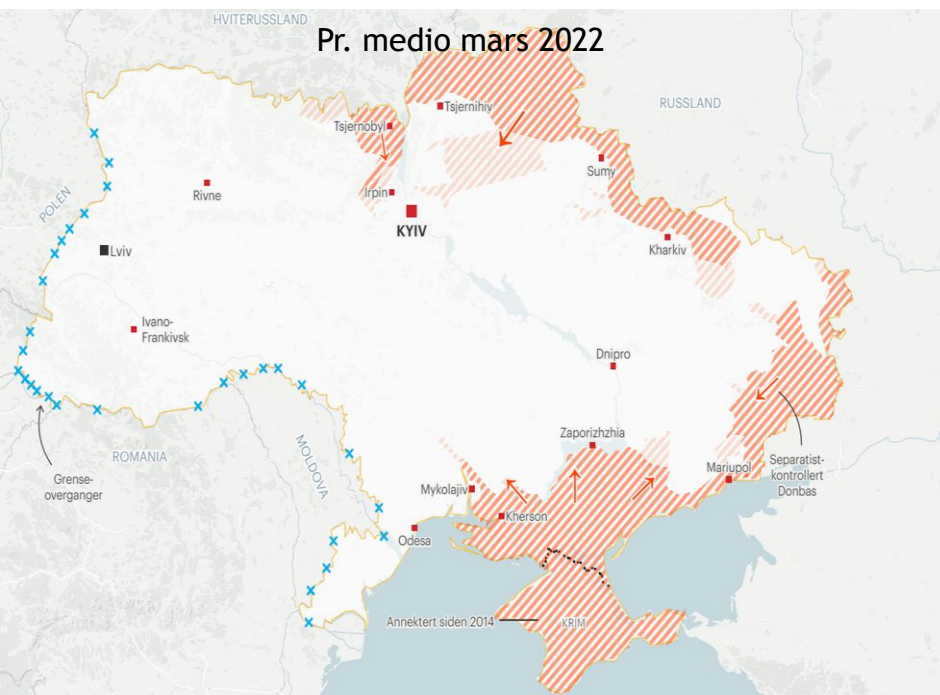
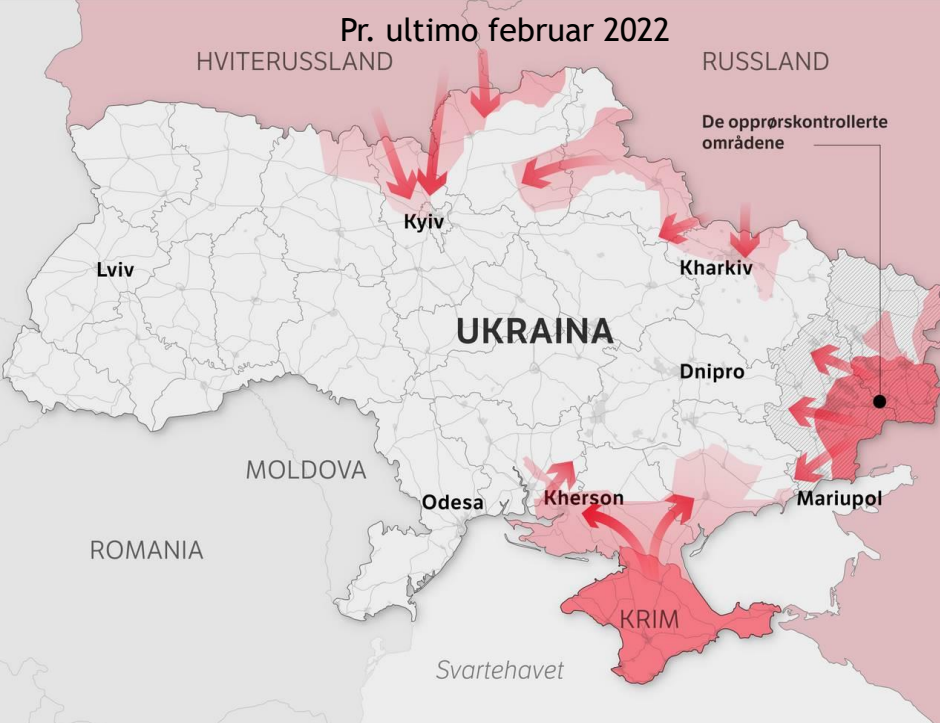
Krig (og senere: «lavintensitetskonflikt») i det østlige Ukraina. Fastlåst situasjon. 14.000 (?) drept pr. 2021 (FN-tall); titusener internt fordrevne

Opptakten til ny krig - 2021-> februar 2022

- ▶ Våren 2021 -> januar 2022: opptakt til en svært spent situasjon
  - ▶ Russisk styrkeoppbygging nær Ukrainas grenser (og senere også: i Hviterussland)
- ▶ Desember 2021 - januar 2022: Russland stiller krav til Ukraina, USA og Nato
  - ▶ Garanti for at Ukraina aldri blir medlem i NATO
  - ▶ NATO må også stanse alle andre videre utvidelser østover
  - ▶ Trekke tilbake soldater, våpen og militær infrastruktur fra de «nye» medlemslandene
  - ▶ Stanse militær øvingsvirksomhet i det østlige Europa
  - ▶ Endre den sikkerhetspolitiske arkitekturen i Europa
- ▶ Januar - februar 2022: hektisk diplomati parallelt med russisk militær opptrapping
  - ▶ Vendepunkt: Putins TV-tale 21. februar og anerkjennelsen av «folkerepublikkene» Donetsk og Lugansk
  - ▶ Russisk militær invasjon 24. februar

Kartkilder: aftenposten.no; Institute for the Studie of War; nrk.no

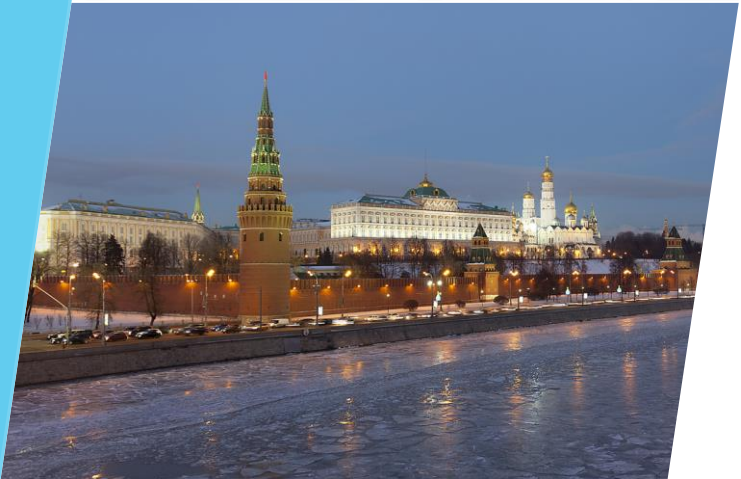

Er Putin *irrasjonell*? Syk? Eller gal??

Et case for psykologer... 😊

- ▶ Putin og Russland handler på grunnlag av **kost-nytte-kalkyler**
- ▶ Hva som fremstår som **rasjonelt**, er betinget av **virkelighetsoppfatning**
- ▶ Invasjonen avdekker en **grov feilkalkulering** av bl.a. egne militære styrker, Ukrainas motstand, Vestens respons (og enhet), USAs vilje til å støtte Ukraina...
- ▶ Putin frykter at et **demokratisk** Ukraina skal vende seg mer vestover - politisk, økonomisk og/eller militært
- ▶ Frykten for **USA, Nato og Nato-utvidelser** er også høyst reell - og må ses i lys av målet om **multipolaritet**

Hva nå? Tre hovedscenarier

- ▶ **Ukrainsk seier** – og gjenvinning av (alt?)
tapt territorium. Krim-halvøya?
- ▶ **Russisk seier** – politisk regimeskifte i Kiev -
full territoriell kontroll - eller et delt Ukraina (?)
- ▶ Langvarig «**låst**» **konflikt**

Har Putin egentlig *andre* - og enda
større - ambisjoner?

